

NGO “SCIENCE AND EDUCATION WITHOUT BOUNDARIES”

Key Tendencies in Academic Research

Conference Proceedings of the 1st International Conference

August 20, 2021

Auckland, New Zealand

2021

TABLE OF CONTENTS**MANAGEMENT AND MARKETING**

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДУ РОЗРАХУНКУ РИЗИКІВ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Кавин Я. М., Кавин С. Я., Кавин О. М. 5

LAW

МОРАЛЬНЕ ПРАВО ЯК РЕГУЛЯТОР ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Кравчик М. Б. 13

PSYCHOLOGY

PSYCHOSOMATIC SENSATIONS OF REFLECTION CONSEQUENCES
OF ENVIRONMENTAL STRESS IN HUMANS

Ordatiy N. M. 18

PEDAGOGICAL SCIENCES AND EDUCATION

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО
МОЛОДІЖНОЇ РОБОТИ В ЗВО

Левченко Н. В. 22

LANGUAGES AND LITERATURE

PECULARITIES OF ECHO QUESTIONS

Artemenko A. I. 27

ПОЕТИКА НАЗВИ ТВОРУ «A WOMAN IS A WEATHERCOCK» (1612)
Н. ФІЛДА

Альохіна О. А., Василина К. М. 32

ARTS

РОЗВИТОК ВОКАЛЬНИХ ДАНИХ УЧНІВ БАНДУРИСТІВ ДМШ

Вільгуцька О. С. 37

MANAGEMENT AND MARKETING

**ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДУ РОЗРАХУНКУ РИЗИКІВ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА**

Кавин Я. М.,

кандидат технічних наук, доцент,

Начальник управління міжнародних зв'язків

Українська академія друкарства

м. Львів, Україна

Кавин С. Я.,

аспірант кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів, Україна

ORCID: 0000-0002-6189-3848

Кавин О. М.,

аспірантка кафедри фінансово-економічної безпеки

Українська академія друкарства

м. Львів, Україна

Анотація. В роботі визначено методи розрахунку ризиків інформаційної безпеки для типової розподіленої інформаційної системи підприємства,

розташованої в межах трьох контрольованих зон. Основний акцент, при забезпеченні інформаційної безпеки в даній інформаційній системі, робиться на мінімізацію збитку від загроз безпеки, спрямованих на цілісність і доступність програмно-апаратного комплексу інформаційної системи, а не на конфіденційність інформаційних ресурсів, що обробляються з їх допомогою.

В рамках дослідження були розглянуті міжнародні та національні стандарти в сфері захисту інформації, що регламентують питання менеджменту ризиків інформаційної безпеки. Зокрема, були встановлені основні вимоги до оцінки і обробки ризиків інформаційної безпеки, виходячи з міжнародного стандарту «ISO 27001 діє до: 2013 Інформаційні технології. Методи захисту. Системи менеджменту інформаційної безпеки », а також проведено порівняння даного стандарту з його версією від 2005 року. В якості ведучого методу оцінки та обробки ризиків був обраний якісний метод, як найбільш економічний, в умовах відсутності готових даних про кількість реалізованих атак в даній інформаційній системі за окремий проміжок часу.

Ключові слова: Інформаційна безпека, Менеджмент ризиків інформаційної безпеки, Інформаційні загрози.

Вступ: На сьогоднішній день перед кожним підприємством, в плані безпеки своїх інформаційних ресурсів, постає питання про організацію системи захисту інформації, яка б дозволила в повній мірі забезпечити безпеку функціонування відповідного обладнання і циркулюючої інформації в інформаційній системі підприємства. Ефективність захисту інформації залежить від підходу до її організації та правильного вибору методів розрахунку ризиків інформаційної безпеки.

Існує багато методик оцінки та обробки ризиків, які можуть застосовуватися до будь-якої інформаційної системи, незалежно від рівня конфіденційності оброблюваної в ній інформації, однак, як правило, для

грамотної побудови системи захисту інформації з використанням таких методик потрібен великий обсяг інформації про реалізовані атаки, а також про спроби їх реалізації, що підлягає програмному аналізу з метою виявлення найбільш актуальних загроз інформаційної безпеки, тобто необхідна так звана відправна точка, з якої і слід починати створення системи захисту.

Постановка задачі:

Об'єктом дослідження є інформаційна система підприємства з великим об'ємом інформації.

Предметом дослідження є методи розрахунку ризиків інформаційної безпеки підприємства.

Мета і задача досліджень – визначення методів розрахунку ризиків інформаційної безпеки для типової розподіленої інформаційної системи підприємства.

Результати роботи:

Одним з ключових документів, що описують вимоги до методу обробки і оцінки ризиків є міжнародний стандарт «ISO 27001: Інформаційні технології. Методи захисту. Системи менеджменту інформаційної безпеки». Процес розрахунку ризиків інформаційної безпеки є актуальним на всіх етапах роботи системи захисту інформації та є цікавим для власника інформації в першу чергу з точки зору втрат в економічній сфері.

Незважаючи на те, що в рамках вимог ISO 27001 діє до: 2013 не розглядаються явні формули для розрахунку ризиків, виходячи з даних документу можна виділити наступне:

- в процесі оцінки ризиків повинні бути встановлені критерії прийнятності ризику та критерії для оцінки ризиків ІБ;
- повинні бути дані гарантії того, що оцінка ризиків ІБ дасть обґрунтовані і несуперечливі масиви актуальних, для даної системи, ризиків ІБ;

- повинна бути проведена ідентифікація ризиків ІБ, спрямованих на такі властивості інформаційних ресурсів, як конфіденційність, цілісність і доступність;

- а також, повинна проводитися ідентифікація власника ризику, де під власником розуміється фізична, юридична особа або підрозділ, що відповідає за управління ризиком і володіє необхідними для цього повноваженнями; (Дорофеев, 2014).

- в процесі аналізу ризиків ІБ повинна бути проведена оцінка потенційних втрат в разі реалізації ризику;

- повинна бути оцінена ймовірність реалізації ризиків і визначено величину ризиків;

- в процесі оцінки ризиків ІБ має бути здійснене зіставлення ризиків до встановлених критеріїв, а також визначено вектор пріоритетних напрямків по їх обробці (ISO/IEC 27001:2013, 2013).

Стандарт ISO 27001 діє до: 2013 істотно урізаний, на відміну від стандарту ISO 27001: 2005, де процес оцінки ризиків був досить докладно розглянуто, і включав в себе такі етапи, як ідентифікація вразливостей і ідентифікація активів і їх власників (Дорофеев, 2014; Ильченко, 2017).

Виходячи з ДСТУ ISO 31000-2010, існує багато методів з оцінки ризиків ІБ: «ідентифікація ризику, аналіз наслідків реалізації ризиків ІБ, оцінка ефективності існуючих засобів управління, кількісна оцінка рівня ризиків ІБ, порівняльна оцінка ризиків ІБ, якісна, кількісна або змішана оцінка імовірнісних характеристик ризику».

Вибір методу оцінки ризиків ІБ повинен ґрунтуватися на наступних факторах:

- тимчасові, фінансові, інформаційні ресурси;
- ступінь невизначеності оцінки ризиків ІБ;
- наявність або відсутність можливості отримання кількісних оцінок вихідних даних, де вихідними даними можуть бути думки, рішення, переліки, а

також рекомендації, в залежності від методу та етапа оцінки ризиків ІБ (ГОСТ Р ИСО 31000-2010, (2012).

На практиці, розрахунок ризиків необхідно починати з документу «Методологія оцінки та обробки ризиків», який розробляється до аналізу і обробки ризиків. Підсумком заходів, проведених відповідно до методики повинен стати звіт з сумарними результатами всіх заходів по оцінці ступеня ризиків і їх обробці.

В даному випадку розглядається корпоративна розподілена на багато користувачів інформаційна система, що має підключення до мереж загального користування, оброблювана інформація різного рівня конфіденційності, яка містить відомості, що становлять державну таємницю.

Відповідно до ГОСТ Р ІСО / ІЕС 27005-2010 «Інформаційна технологія. Методи і засоби забезпечення безпеки. Менеджмент ризику інформаційної безпеки» цінні активи організації умовно можна розділити на основні і допоміжні (Шаго & Зикратов, 2014).

Основні активи:

1. Бізнес-процеси – сукупність різних видів діяльності, в результаті якої створюється продукт або послуга, що представляють інтерес для споживача.
2. Інформація – відомості, що є предметом власності, що підлягають захисту від порушення конфіденційності, цілісності і доступності, відповідно до вимог правових документів і вимог власника інформації, незалежно від форми подання. Відомості, компрометація яких ніяким чином не вплине на діяльність організації, не розглядаються як цінний актив.

Допоміжні активи:

1. Апаратно-програмний комплекс – сукупність технічних і програмних засобів, призначених для виконання взаємозалежних експлуатаційних функцій по обробці інформації обмеженого поширення, що включає в себе активну

апаратуру обробки даних, стаціонарну апаратуру, периферійні обробні пристрої, операційні системи та прикладне програмне забезпечення.

2. Носії даних – носій для зберігання даних, включаючи електронний носій і аналоговий.

3. Мережа – сукупність телекомунікаційних пристроїв, що використовуються для з'єднання декількох фізично віддалених сегментів інформаційної системи.

4. Місце функціонування організації – межі контрольованої зони, в якій функціонує інформаційна система. ГОСТ ISO / ІЕС 27005-2010 умовно поділяє інформацію на: «інформацію, необхідну для реалізації призначення або бізнесу організації, інформацію особистого характеру, яка визначена особливим чином, відповідає національним законам про недоторканість приватного життя, стратегічну інформацію, необхідну для досягнення цілей організації, інформацію, обробка якої вимагають тривалого часу і пов'язані з великими витратами на її придбання».

Спочатку необхідно визначити цінність активів організації, в даному випадку буде розглянута чотирибальна система оцінки цінності активів:

1 - реалізація ризику, направленою на конфіденційність, цілісність і доступність активу не матиме наслідків, як для організації в цілому, так і для бізнес-процесів, зокрема.

2 - реалізація ризику, направленою на конфіденційність, цілісність і доступність активу призведе до незначних втрат для організації, в умовах, коли відновлення колишнього стану системи можливо без зупинки бізнес-процесів.

3 - реалізація ризику, направленою на конфіденційність, цілісність і доступність активу призведе до значних фінансових втрат чи зробить істотний негативний вплив на престиж організації, в умовах, коли відновлення колишнього стану системи можливо, але вимагає великих тимчасових і фінансових ресурсів.

4 - реалізація ризику, спрямованого на конфіденційність, цілісність і доступність активу може призвести до повної зупинки бізнес-процесів, великих фінансових втрат і зробить значний негативний вплив на престиж організації (Пугин & Губарева, 2012; Одинцова, 2014).

Так як бізнес-процесом є сукупність різних видів діяльності, в результаті якої створюється продукт або послуга, то в переліку актуальних загроз і існуючих вразливостей цінних активів будуть міститися загрози і вразливості актуальні і для бізнес-процесів (Пашенко & Васильєв, 2013).

Особливістю даної певної категорії підприємств є те, що основний збиток бізнес-процесів організації, здатні завдати загрози доступності мережевого обладнання та программноапаратного комплексу, а не загрози, спрямовані на порушення конфіденційності інформаційних ресурсів підприємства.

Висновок:

Розглянута методика дозволяє однозначно і обґрунтовано оцінити ризики інформаційної безпеки організації в умовах великого обсягу інформації що обробляється і необмеженого числа користувачів та вимагає мінімальних фінансових затрат. Застосування розглянутого методу на практиці сприяє виявленню основних загроз захисту безпеки, ґрунтуючись на єдиному банку даних загроз безпеки інформації.

Література:

- [1] Пугин, В. В., & Губарева, О. Ю. (2012). Обзор методик анализа рисков информационной безопасности информационной системы предприятия. *Т-Сотт: Телекоммуникации и Транспорт*, 6 (6), 54–57.
- [2] Одинцова, М. А. (2014). Методика управления рисками для малого и среднего бизнеса. *Экономический журнал*, 3 (35), 38–47. <https://cyberleninka.ru/article/n/metodika-upravleniyariskami-dlya-malogo-i-srednego-biznesa>.

- [3] Дорофеев, А. В. (2014). Менеджмент информационной безопасности: переход на ISO 27001:2013. *Вопросы кибербезопасности*, 3 (4), 69–73.
- [4] ISO/IEC 27001:2013. (2013). Information technology. Security techniques. Information security management systems. Requirements. Berlin: ISO/IEC JTC 1/SC 27. 23 p.
- [5] Дорофеев, А. В. (2014). Подготовка к CISSP: телекоммуникации и сетевая безопасность. *Вопросы кибербезопасности*, 4 (7), 69–74.
- [6] Ильченко, Л. М. (2017). Анализ системы менеджмента информационной безопасности на базе стандарта ISO 27001:2013. *Материалы 5 научно-практической конференции студентов, аспирантов и курсантов «IT вчера, сегодня, завтра»* (С. 51–61).
- [7] ГОСТ Р ИСО 31000-2010. (2012). *Менеджмент риска. Принципы и руководство*. Введен с 01.09.2011. Изд-во Стандартиформ.
- [8] Шаго, Ф. Н., & Зикратов, И. А. (2014). Методика оптимизации планирования аудита системы менеджмента информационной безопасности. *Научно-технический вестник информационных технологий, механики и оптики*, 2 (90), 111–117.
- [9] Пашенко, И. Н., & Васильев, В. И. (2013). Разработка требований к системе защиты информации в интеллектуальной сети Smart Grid на основе стандартов ISO/IEC 27001 и 27005. *Известия ЮФУ*, 12 (149), 117–126.

LAW**МОРАЛЬНЕ ПРАВО ЯК РЕГУЛЯТОР ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН*****Кравчик М. Б.,****кандидат юридичних наук,**доцент кафедри цивільного права та процесу**Львівський національний університет імені Івана Франка**м. Львів, Україна*

Мораль є одним з найважливіших суспільних регуляторів, що відображає суспільну свідомість, сутність суспільства, його реальні аксіологічні орієнтири. Вона має історичний характер, що ґрунтується на розумінні кожною окремою, групою індивідів категорій добра, зла, чесності, порядності, совісті (Дрішлюк, 2014, ст. 36). Загалом мораль – це система норм і принципів, спрямованих на регулювання поведінки людей відповідно до понять добра і зла, які підтримуються особистими переконаннями, традиціями, вихованням, силою громадської думки (Скакун, 2001, ст. 265). На відміну від інших соціальних регуляторів мораль проникає у всі сфери суспільного життя (Дрішлюк, 2014, ст. 37). Не стала винятком і система юридичного права України (Валігура, 2016, ст. 48), більше того їх поєднання є природнім, а подекуди навіть необхідним, адже вони виконують одну і туж роль: забезпечення принципів справедливості, добросовісності та розумності (Ромовська, 2005, ст. 81). Цю думку підкріплюють слова Станіслава Дністрянського: «Закон містить мінімум моральності. Мораль же встановлює більш високі вимоги до поведінки особи. Її регулюючі засоби більш тонкі, а тому глибше проникають у пласт людських відносин» (Дрішлюк, 2014, ст. 36). Тому не дивно, що деякі норми моралі можуть дублюватись у законодавстві, наприклад в ст. 3 Конституції (Валігура, 2016, ст. 49). Окрім того норми моралі та права взаємодіють протягом всього формування та дії

юридичних норм. Адже діяльність нормотворчих та правозастосовчих суб'єктів спирається і на норми моралі (Скакун, 2001, ст. 265). Моральні норми можуть покладати на суб'єктів відносин моральний обов'язок, що як і юридичний може вимагати вчинення якоїсь дії, або навпаки заборони (Ромовська, 2005, ст. 83). Отже, з цього можна зробити висновок, що роль та ціль системи моральних норм в суспільстві є схожими на роль юридичного права, вони слугують додатковим соціальним регулятором (Дрішлюк, 2014, ст. 37).

З розвитком правової системи України моральні засади суспільства почали легально визнавати регулятором цивільних відносин. У Цивільному Кодексі України (далі ЦК) вживається категорія «моральні засади суспільства». У ч. 4 ст. 13, ст. 19, ч. 2 ст. 319, ст. 26, ст. 203, ч. 2 ст. 300 (Валігура, 2016, ст. 48), законодавець встановлює моральні засади як субсидіарний регулятор, що встановлює більш високі стандарти розумності, справедливості та добросовісності, ніж ті, що можуть бути забезпечені у нормах юридичного права (Ромовська, 2005, ст. 83). Важливим є закріплення у ст. 3 ЦК як принципів цивільного права моральних категорій справедливості, добросовісності та розумності (Валігура, 2016, ст. 107).

Не дивлячись на широке поширення норм моралі на регулювання відносин слушною є думкою С. С. Алексєєва, який стверджував, що існує певний пласт цивільних відносин, наприклад господарські відносини, дії з обліку, оформлення документації та інші, які самі по собі позбавлені морального змісту (Валігура, 2016).

Застосування моральних засад суспільства у судовому порядку вимагає обережності зі сторони суду, адже система моральних норм змінюється разом з суспільством та є відміною в кожній відокремленій групі індивідів. (Валігура, 2016, ст. 49). На подолання цієї проблеми було розроблено 3 наукові позиції (Валігура, 2016, ст. 107).

Деякі науковці наголошують, що необхідно уникати поширеного тлумачення поняття «моральні засади суспільства», адже це може призвести до

неправильного правозастосування. Вони пропонують розуміти їх, як це нормативно визначено в Законі України «Про захист суспільної моралі» (Дзери та ін., 2008), де суспільна мораль визначена як система етичних норм, правил поведінки, що склалися у суспільстві на основі традиційних духовних і культурних цінностей, уявлень про добро, честь, гідність, громадський обов'язок, совість, справедливість (Закон України «Про захист суспільної моралі» № 14. Ст. 192, 2003), хоча навіть її нормативне закріплення все одно залишає їх оціночною категорією.

Друга позиція полягає в тому, що деякі науковці проти утотоження понять «суспільна мораль» та «моральні засади суспільства», адже суспільна мораль відбиває основну ідеологію суспільства, його цінності, а термін «засади», доданий законодавцем щоб обмежити їх лише нормами моралі, що існують об'єктивно (Валігура, 2016). Вони розуміють мораль, як сукупність морально-правових імперативів, як справедливість, добросовісність та розумність, що закріплені у ст. 3 ЦК.

Третя категорія науковців розуміють їх як сукупність двох попередніх, додаючи до них не закріплені в законодавстві, але існуючі у суспільстві моральноетичні правила поведінки. Позиція цієї групи вбачається найбільш обґрунтованою (Білан, 2018).

Можна зробити висновок, що судова практика йде цим ж шляхом, визнаючи засадами моралі суспільства положення, що не закріплені у актах цивільного законодавства, хоча їх застосування вимагає ґрунтовної доказової бази та несуперечності цих засад існуючим законам (Постанова від 20 червня 2012 року, ст. 17).

Отже, можна зробити висновок, що норми моралі мають значний вплив не тільки на цивільні, а й на більшість суспільних відносин. Його важливу роль у регулюванні цивільних відносин засвідчують неодноразові згадки поняття «моральні засади суспільства» у ЦК України. Законодавець здебільшого використовує її субсидіарно з метою встановлення вищих стандартів

справедливості розумності та добросовісності, аніж у актах цивільного законодавства. Хоча у доктрині існують різні точки зору, щодо трактування цього поняття. Проаналізувавши різні позиції зроблено, висновок, що його потрібно їх розуміти в широкому сенсі, але при його застосуванні судам необхідно діяти обережно, враховуючи обставини конкретної справи, адже це поняття за цивільним законодавством залишається оціночним поняттям.

Література:

- [1] Дрішлюк, А. І. (2014). Норми моралі в системі джерел цивільного права України. *Приватне право і підприємництво*, 13, 35-38. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prip_2014_13_11
- [2] Скакун, О. Ф. (2001). *Теорія держави і права: підручник*. (пер. з рос) Консум.
- [3] Валігура, К. Ю. (2016). «Моральні засади суспільства» як оціночна категорія цивільного права та її вплив на формування механізму цивільно-правового регулювання. *Право і суспільство*, 1, 46-51. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_1_11
- [4] Ромовська, З. В. (2005). *Українське цивільне право. Загальна частина*. Атіка.
- [5] Валігура, К. Ю. (2016). Морально-правові принципи як регулятор цивільних відносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 37 (1), 106-109. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_37%281%29__27
- [6] Дзери, О. В., Кузнєцової, Н. С., & Луця, В. В. (2008). *Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України (у 2 т.)*. (Т. 1). Юрінком Інтер.
- [7] Закон України «Про захист суспільної моралі» № 14. Ст. 192. (2003, 20 липня). *Відомості Верховної Ради України*.
- [8] Білан, О. П. (2018). Основні кваліфікуючі ознаки правочинів, які порушують моральні засади суспільства. *Форум права*, 5, 6–12. http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2018_5_3
- [9] Постанова від 20 червня 2012 року у справі № 6-24458св08 Колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з

розгляду цивільних і кримінальних справ. (2012).

<https://reestr.court.gov.ua/Review/25240217>

PSYCHOLOGY**PSYCHOSOMATIC SENSATIONS OF REFLECTION CONSEQUENCES OF ENVIRONMENTAL STRESS IN HUMANS**

Ordatiy N. M.,

*Assistant of the Department of Medical Psychology and Psychiatry,
Psychiatrist of the Military Medical Clinical Center of the Central Region*

*Vinnitsia National Pirogov Memorial Medical University;
Postgraduate student of the Department of Psychology and Social Work*

*Vinnitsia State Pedagogical University
named after Mykhailo Kotsiubynsky*

Vinnitsia, Ukraine

The challenge of modern society is the man-made load on the natural environment in terms of scientific and technological progress and, accordingly, the increased human use of bioresources in the psychosomatic dimension. For such a problem, the formation of adequate environmental consciousness of the individual is too controversial and complex process. Among the many manifestations of this interaction is a certain distance between man and the environment, which is revealed in two dimensions: the impact of the environment on man and his health and the direct impact of man on nature (anthropogenic impact). Despite numerous modern scientific studies on these issues, there is still no holistic, systematic position of scientists on this issue both at the individual level and within the population.

Modern environmental problems of today, to one degree or another, take into account the entire sphere of human social life. The importance of the ecological problem is that its place in the whole system of social life is reflected in the differentiation of a number of scientific theories (G. Bateson, O. Vargo, M. Doronin, F. Kessida, Radei, E. Rubanova, etc.), as well as in formation of certain scientific concepts (E. Girusov,

V. Pustovoitov, I. Safronov, V. Sitarov, I. Shirokova, etc.). One of the indicators of the destructive impact on the individual according to these theories and concepts is the prolonged feeling of pain, which is now quite common in pre-medical practice. It is the substantiation of the conceptual foundations of ecological consciousness on the subject of practical research and is the cognitive purpose of this article.

The aim of the article is to substantiate the relationship between the state of psychosomatic health in people with pain in a situation of environmental stress.

Note that among the environmental destructive factors affecting the state of mental health are stress and anxiety. Dominant in the structure of pathological changes characteristic of changes in mental health are mental disorders of pre-nosological content, based on a number of intermediate destructions between norm and pathology, qualitatively different in nature psychoneurological and psychopathological phenomena, characterized by signs of emotional exhaustion and adaptive failure compensatory mechanisms that cause various manifestations of socio-mental maladaptation of the individual (Візнюк, 2019).

Prolonged pain is quite common and varies in duration within 3-6 months. and has a diffuse nature. The model of pain formation is multifactorial. Among the causes of pain there is an emotional component, when there is no tissue damage and the impact of direct pain stimuli. People with anxious traits are more likely to have back pain. For people with high anxiety is characterized by a decrease in the pain threshold. The patient's perception of pain is individual due to its inherent level of pain threshold and personal characteristics (Ордатій, Н. М. & Ордатій, А. В., 2020).

The consequences of prolonged pain can be: distraction, fatigue, irritability, depressive disorders, secondary anxiety, reduced efficiency, sleep disorders and increased actual pain. Often these sensations lead to short-term insomnia, which lasts 2-3 weeks and significantly increases the exhaustion, asthenia of the victim. The presence of chronic pain forms a certain painful behavior: avoidance of physical exertion, suffering appearance, sometimes exaggeration of painful sensations for profit – avoidance of unpleasant deeds, blackmail, demanding of relatives, deteriorating family relationships, limited functioning.

A kind of vicious circle is created from a combination of depression, sleep disorders and anxiety and pain, which potentiate each other. This is dangerous because of the risk of developing dependence on painkillers (the formation of specific behavior) and the deepening of psycho-emotional disorders. Thus, pain causes a person to be in a state of prolonged stress and reduced quality of life (Візнюк, 2019).

Among the 40 examined persons, who were comprehensively examined by a psychologist, psychiatrist, neurologist, at the time of the study there were complaints of constant pain of various localizations. Psycho-emotional health disorders were observed in 23 people, which is 57.5%; no violations were detected in 17 people – respectively 42.5%; among psycho-emotional disorders in people with pain the following predominate: anxiety – in 17 people: 73.9%; low mood – in 12 people: 52.17%; sleep disorders – in 8 people: 34.8% and irritability – in 6 people: 26.1%; the most common combination of anxiety and low mood in 6 people - 26.1%, and the combination of anxiety and sleep disorders in 5 people – 21.7% (Ордатій, Н. М. & Ордатій, А. В., 2020).

Psychological examination of the victims revealed an increase in anxiety – in 17 people, insomnia disorders – in 8 people, low mood – in 12 people and irritability - in 6 people. Among them, mostly, no somatic disorders were detected. Among 12 people with low mood there were disorders that reached the level of depression (2 people) and subdepression (2 people), the remaining 8 people had a slight decrease in mood, which did not reach the level of subdepression. There was a combination of psychological disorders in the form of a combination of: anxiety and sleep disorders - in 5 people; anxiety with irritability – in 3 people; anxiety with low mood – in 6 people; only 2 people had a combination of anxiety, low mood, irritability and sleep disturbances; among 7 people there was no combination of psychological disorders (only anxiety – 1 person, only sleep disorders – 1 person, only low mood – 5 people) (Ордатій, Н. М. & Ордатій, А. В., 2020).

Thus, the relationship between the state of psychosomatic health in people with pain in a situation of environmental stress.

References:

- [1] Візнюк І. М. (2019). Психосоматичні кореляти в аспекті розвитку іпохондричної поведінки особистості. *Психологічний часопис*, 8 (7), 174-188.
<https://doi.org/10.31108/1.2019.5.8.11>
- [2] Ордатій, Н. М. & Ордатій, А. В. (2020). Кореляція болю та психологічних порушень. *Pain Medicine (Медицина болю)*, 5 (3), 12-17.

PEDAGOGICAL SCIENCES AND EDUCATION**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО
МОЛОДІЖНОЇ РОБОТИ В ЗВО**

Левченко Н. В.,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

докторант кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

м. Умань, Україна

Молодь є активним суб'єктом соціального відтворення, основним інноваційним потенціалом суспільства та істотним гарантом його розвитку. Саме молоде покоління виступає важливою умовою подальших соціально-економічних змін. Одним із ефективних засобів успішного вирішення проблем із молоддю є соціальна робота з такою категорією населення.

В процесі організації професійної підготовки майбутнього соціального працівника до роботи з молоддю необхідно акцентувати увагу на формуванні високого рівня професійної культури, розвитку потреб в постійному професійному самовдосконаленні. Здійснивши аналіз досліджуваної проблеми з'ясували, що підготовку молодіжних працівників здійснюють через неформальну освіту – навчальна програма «Молодіжний працівник», адміністратор програми в Україні Олеся Мукосеєва. Ця програма розпочала свою реалізацію з 2014 р. з метою поширення та актуалізації молодіжної роботи в Україні за підтримки «Програми розвитку ООН України» та у співпраці з Міністерством молоді та спорту України, у Державним інститутом сімейної та молодіжної політики та Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ).

Упровадження програми «Молодіжний працівник» (б. д.) в Україні – це унікальна можливість підвищити професійний рівень представників державних службовців та громадських об'єднань, які працюють з молоддю, що сприятиме збільшенню кількості молоді, яка бере участь у формуванні молодіжної політики, та посилить на загальнодержавному рівні взаємодію державних і молодіжних громадських інституцій у соціальному становленні молоді.

Згідно з програмою в Україні вперше виокремлено професійну групу фахівців, які працюють з молоддю, а молодіжну роботу визнали на державному рівні окремим напрямом професійної підготовки таких фахівців.

Для участі в програмі потрібно мати досвід та бажання працювати з молоддю (Молодіжний працівник, б. д.).

Програма спрямована на лідерів та активістів громадських та благодійних організацій, які працюють з молоддю; державних службовців, відповідальних за реалізацію молодіжної політики на місцевому та регіональному рівнях; працівників інших організацій, залучених до роботи з молоддю, незалежно від форми власності. Мета програми – підвищення кваліфікації молодіжних лідерів та фахівців молодіжної галузі в умовах децентралізації задля підвищення ефективності розробки та реалізації обґрунтованої молодіжної політики на локальному та регіональному рівнях.

Основні завдання програми «Молодіжний працівник»: підвищення теоретичних знань та практичних навичок молодіжних лідерів і фахівців молодіжної галузі; формування бази даних фахівців молодіжної сфери та кращих практик реалізації молодіжної політики на локальному і регіональному рівнях; надання консультацій з питань формування місцевої молодіжної політики та ін. (Левченко, 2020).

Програмою передбачено 3 рівні тренінгів: базовий (перший рівень), спеціалізований (другий рівень), тренінг для тренерів (третій рівень).

Проведення певного виду тренінгу відбувається відповідно до навчальної програми. Кожний тренінг має мету, завдання, навчальну програму, навчальні модулі.

Мета базового тренінгу – сформувати в учасників основні теоретичні знання та практичні навички для реалізації регіональної молодіжної політики. До завдань тренінгу входять: забезпечення учасників необхідним базовим рівнем для реалізації успішної молодіжної політики; налагодження діалогу між різними учасниками молодіжної політики; надання учасникам можливості створити власну ідентичність як молодіжного працівника.

Напрями діяльності молодіжного працівника: реалізація державної молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях, забезпечення і розвиток взаємозв'язку державних органів регіонального і місцевого рівнів у під час державної молодіжної політики, сприяння координації роботи молодіжних об'єднань, розробка та реалізація соціально значущих молодіжних проєктів та програм надання консультативної допомоги підліткам, молоді, молодій сім'ї (правової, соціальної, психологічної, профорієнтаційної, оздоровчої тощо), збір і аналіз інформації про становище молоді в регіоні.

По завершенню тренінгу учасники отримують свідоцтво про підвищення кваліфікації» (Левченко, 2020).

Здійснивши скринінг сайтів ЗВО в контексті молодіжної роботи, на факультеті соціальної та психологічної освіти Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини підготовку майбутніх соціальних працівників до роботи з молоддю здійснюється за освітньо-професійною програмою «Соціальна робота (Молодіжна робота)» спеціальності 231 Соціальна робота освітнього ступеня «магістр» з 2018 року.

Основне завдання підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти – формування їхньої професійної компетентності завдяки: освітньо-професійним програмам спрямованим на формування загальних та фахових компетентностей і досягнення програмних результатів навчання, необхідних для

професійної діяльності; реалізації робочих програм навчальних дисциплін з урахуванням сучасних вимог суспільства до фахівців соціальної та молодіжної сфер; та удосконалення практичних навичок професійної підготовки майбутніх фахівців (Кравченко та ін., 2020). Упродовж одного року й чотирьох місяців здобувачі вивчають дисципліни спеціальності 231 Соціальна робота, компетентності яких передбачено Державним стандартом вищої освіти освітнього ступеня «магістр» та дисципліни з молодіжної роботи «Теорія і практика молодіжної роботи», «Молодь у сучасній громаді», «Молодіжна політика» та ін. (Кравченко та ін., 2020).

Практична підготовка майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи здійснюється на базі молодіжного центру «START» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, який створено у 2018 році. Головною метою діяльності центру є всебічний розвиток і самореалізація молоді в різних сферах суспільного життя, розкриття її потенціалу, захист інтересів та прав; сприяння соціальному становленню й розвитку, професійній орієнтації та організації змістовного дозвілля, підтримці талановитої молоді.

Основними завданнями центру є: створення умов для творчого розвитку особистості, інтелектуального самовдосконалення молоді; залучення молоді до участі в наукових, мистецьких, спортивних, інформаційно-просвітницьких заходах; утвердження патріотизму, духовності, моральності та формування загальнолюдських цінностей у молоді; пропаганда та формування здорового способу життя; створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді; взаємодія з молодіжними, дитячими громадськими організаціями; забезпечення розвитку міжнародного молодіжного співробітництва (Кравченко та ін., 2020).

Основними напрями діяльності центру виокремлено: *навчально-науковий, дозвілєвий, інформаційно-консультаційний, проектний, профорієнтаційний, менторський.*

Отже, підготовка майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи у закладі вищої освіти це досвід Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини як освітньо-професійна підготовка та як і практична – на базі Молодіжного центру «START» де постійно реалізуються різні заходи, тренінги, семінари і т. д. для молоді: програма тренінгів зі створення Startup-проектів, програма тренінгів особистісного зростання та розвитку лідерських якостей; програма майстер-класів від успішних молодіжних лідерів, молодіжний форум «Громадянська освіта молоді: стан та перспективи розвитку», тренінг «Молодіжна політики та молодіжна робота в Україні», школа леді та джентльменства для молоді, круглий стіл «Громадянська компетентність молоді», форум «Професійна зайнятість молоді», кінолекторії, програма неформальної освіти «Молодь. Освіта. Політика» тощо. Досвід неформальної освіти на всій території України – навчальна програма «Молодіжний працівник».

Література:

- [1] Молодіжний працівник. (б. д.). *Навчальна програма «Молодіжний працівник»*. <https://youth-worker.org.ua/about/>
- [2] Kravchenko O., Koliada N., Levchenko N. (2020) Youth Workers and Innovative Development of Social Work. In: Kantola J., Nazir S., Salminen V. (eds) *Advances in Human Factors, Business Management and Leadership*. AHFE 2020. *Advances in Intelligent Systems and Computing*, vol 1209. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-50791-6_54
- [3] Левченко, Н. В. (2020). Підготовка соціальних працівників до роботи з молоддю (з досвіду неформальної освіти). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*, 77, 127–132 <http://www.chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/77/77-2020.pdf#page=127>; <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.77.28>

LANGUAGES AND LITERATURE**PECULARITIES OF ECHO QUESTIONS**

Artemenko A. I.,

Doctor of Philosophy in Education,

Senior lecturer of Foreign department

Kyiv National Economic University

named after V. Hetman

Kyiv, Ukraine

Abstract. This article deals with peculiarities of echo-questions and their usage in pragmatic speech. Echo-questions can express pragmatic features of the repeated utterance including different peculiarities of echo-questions in the dialogues.

By the way, echo-questions can have different peculiarities such as morphological and pragmatic ones. Pragmatic peculiarities are the most important because they can express different inner feelings. They can express positive and negative feelings which can be presented with different utterances including different parts of speech. We can repeat the previous utterance fully and partially. It depends on the content we can express. We can admit that echo-questions can be used to avoid conflict situation which is very important and gives the speakers to continue their communication.

Keywords. Echo-questions, Peculiarities, Pragmatic speech, Dialogue.

Introduction. Communication is very important and should be similar to natural communication in the social environment. The similarity is ensured by such basic features as the directed and motivated nature of speech activity, the relevant

relationships between speakers, the relevance of topics and issues discussed and interests of speakers. Echo-questions are a special type of the interrogative sentences which can be used in communication and can express different feelings. They have many peculiarities.

The purpose of the article is to analyze peculiarities of echo-questions and to show the importance of their usage in communication.

The main part. Echo-questions are used to express the speaker attitude to what he is repeating. It is suggested that the attitude of the speaker can include different aspects of the speech. And it is claimed that different types of questions can be used as echo-questions.

In the following dialogue:

Willy: What – what’s the secret?

Bernard: *What secret?*

Willy: How – did you? why didn’t he ever catch on? (Miller:31)

The special question *what secret?* should be treated as the echo-question because it repeats the previous utterance and expresses the inner state of the speaker such as surprise.

It is considered that peculiarities of echo- questions are argued as the pragmatic peculiarities of the speech where the speaker can repeat different types of utterances. They allow the speaker to generalize the content of the pragmatic speech and to define the main idea of the speech repeating the previous utterance. Echo questions are used not only to repeat the utterance by the speaker which has failed to hear, but also to express the speaker attitude to what he has heard (Noh, 1998).

It is acknowledged that echo questions are distinguished from non-echo questions by the fact that they question the style of an utterance and not what they refer to. It is showed that echo questions can be used to repeat not only the words uttered by the speaker but to understand the thought of the speaker of the preceding utterance (Blakemore, 1994). It is very important for the speaker to have intuitions to use echo-questions correctly.

The nature of the relationship between speaker intuitions and the utterance which is used by the speaker is very complicated. It is argued that given certain systematic considerations can provide a pragmatic explanation (Shoubye, 2009).

We can admit that echo-questions are generally used in the dialogue.

Dialogical unity is a basic structural unit of dialogical speech, so it is characterized by all main signs which are habitual to dialogue on the whole (Липко, 2013).

The echo-question is given a pragmatic form that will contribute to the achievement of communication goals, convey the thoughts and intentions of the addressee. Thus, the pragmatic organization of the speech can influence on the communicative act where the speaker can express a certain idea of communicative experience (Павленко, 2009).

By the way, echo-questions can be used to express politeness by the speaker.

Politeness is a necessary component of the pragmatic communication which can represent the usage of such language tools as echo-questions. The most important pragmatic peculiarities of echo-questions is social status of the speaker which is associated with the concept of pragmatics. Implementation of positive and negative feelings of the speaker involves the usage of utterances with such indicators as echo-questions which can express the category of politeness. The success of communication depends on the correct and appropriate choice of language means. It is researched that the usage of echo-questions can help the speaker to achieve the desired goal of communication (Болотнікова, 2019).

In the following dialogue:

Nurse (softly). No. A miracle.

Doctor. What's that?

Nurse. A miracle... the baby is a miracle.

Doctor. *A miracle?* This is Cleveland. It'll be a miracle if the mother's insured [Seebring: 193].

The echo-question *A miracle?* is used to help the speaker achieve his goal of communication and to express surprise and at the same time to show his politeness.

In the next dialogue:

“Mr. Isaacs has been very good to us, and we owe him money”.

“*Money, mother?*” She cried, “What does money matter? Love is more than money” [Wild: 62].

The echo-question *Money, mother?* is used to show the strong relationship between daughter and mother. And this echo-question help us to show that though the status of speakers is different but if we want to express our inner state we can use echo-questions not to be rude to the speaker.

Conclusion. Thus, echo-questions have a lot of peculiarities. The pragmatic peculiarities are the most important ones and according to the pragmatic peculiarities echo-questions are a means of expressing inner state of the speaker which can be positive and negative.

We can admit that echo-questions can help the speaker avoid conflict situation and continue the communication. We have to add that we need polite communication and echo-questions can help us to do it.

References:

- [1] Noh, E. I. (1998). *A pragmatic approach to echo-questions*. Inha University. <https://www.jstor.org>.
- [2] Blakemore, D. (1994). Echo-questions; a pragmatic account. *Lingua*, 94 (4), 197-211.
- [3] Shoubye, A. (2009). Descriptions, truth value information and questions. *Linguistics and philosophy*, 32 (6), 583-617.
- [4] Липко, І. П. (2013). Діалогічна єдність як базова одиниця діалогічного мовлення. *Філологічні трактати*, 5 (2), 75-80.
- [5] Павленко, Л. І. (2009). Прагматичний потенціал псевдоінформативного перепитування в англійському розмовному мовленні. *НУ «КМА»*, 59-62.

[6] Болотнікова, А. П. (2019). Комунікативно-прагматична категорія ввічливості й поняття соціальної та психологічної дистанції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 2 (38), 63-65. http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v38/part_2/18.pdf

ПОЕТИКА НАЗВИ ТВОРУ «A WOMAN IS A WEATHERCOCK» (1612)**Н. ФІЛДА***Альохіна О. А.,**магістрант кафедри англійської філології**Запорізький національний університет**м. Запоріжжя, Україна**Василина К. М.,**кандидат філологічних наук, доцент,**доцент кафедри англійської філології**Запорізький національний університет**м. Запоріжжя, Україна*

Заголовок художнього твору розглядається як один із найважливіших елементів у сприйнятті та розумінні тексту читачем. Він займає сильну позицію у тексті, надає первинну інформацію про нього та привертає увагу реципієнта. В той же час, назва часто виконує функцію своєрідного коду, який потребує свого розшифрування чим інтригує, викликає зацікавлення та мотивує аудиторію до прочитання. Тут доречно буде навести слова С. Д. Кржижановського: «заголовок має право видавати себе за головний елемент у книзі. Заголовок лише поступово, аркуш за аркушем, розкривається у книзі: книга і є – розгорнутий до кінця заголовок, а заголовок власне стягнута до обсягу двох-трьох слів книга» (Кржижановський, 1931, с. 3).

До числа основних функцій заголовків відносять номінативну, інформативну та рекламну (Тураєва, 1986, с. 174). Крім того, заголовок може слугувати вказівкою на жанр твору, на професію або соціальний статус персонажа, на тему або ідею твору та на сюжетну перспективу (Ніколова & Василина, 2012, с. 77-78). При номінації творів автори створюють назви у

відповідності до власного творчого задуму та запитів або інтересів публіки. Більш того, способи називання творів змінюються із плином часу. Нагадаємо, що, наприклад, у епоху Ренесансу назви творів були розлогими, анотативними. У той же час переважна більшість заголовків XVII століття починають тяжіти до лаконічності, а, отже, втрачають свою інформативність, підвищуючи при цьому образність та аллюзивність (Арнольд, 1978). Такі назви були легшими для сприйняття і виконували, переважно, рекламну функцію, привертаючи увагу грошовитої аудиторії.

У якості матеріалу дослідження у цій роботі обрано комедію «*A Woman is a Weathercock*» (1612) одного з майстрів англійської сцени Н. Філда. Назва цього драматичного тексту не лише виконує називну функцію, але і виступає своєрідним ключем до інтерпретації сенсу всього твору. Виносячи у заголовок слово «*woman*», Н. Філд долучається до широковідомої дискусії стосовно ролі жінки у тогочасному суспільстві. Слід зазначити, що ставлення до жіноцтва в англійському соціумі формувалось на перетині різних ціннісних підходів: середньовічного уявлення про жіноцтво як «диявольське плем'я», головне призначення якого було народжувати потомків, куртуазного апологетичного сприйняття Прекрасної Дами та ренесансного антропоцентричного звеличення людської особистості (Василина, 2005, с. 71). Спалахнувши за часів правління королеви Єлизавети I, дебати щодо ролі жінки у суспільстві потроху вщухали і в англійському суспільстві знову встановилися патріархальні гендерні стереотипи. На рубежі XVI та XVII століть прекрасна стаття у більшості випадків сприймалась як: «...second-class citizens, subject to their fathers from birth and later handed over like chattel to their husbands» (Murphy, 2012).

Тож, у своєму творі Н. Філд, який був обізнаний зі смаками глядача, активно підтримує тогочасні стереотипні уявлення про жіноцтво. Пояснимо, що у ході розгортання нарації автор презентує різні образи жінок, які сприймаються всіма учасниками подій як іграшки у руках чоловіків, як своєрідний товар для укладання вигідних контрактів, як слабкі та гріховні істоти.

Друге слово у заголовку «weathercock» має декілька відтінків значення. У загальному вжитку «weathercock» трактується як флюгер тобто: «a type of weathervane (a device for showing which way the wind is blowing) in the shape of a chicken» (Cambridge Dictionary, n. d.). Інше значення цього терміну використовується для номінації мінливої людини, чия поведінка є подібною до флюгера. Саме такими і є жінки у драмі Н. Філда. Тож, поєднуючи ці дві лексеми, автор не лише апелює до актуальної тематики, але й налаштовує читацькі очікування щодо специфіки трактування образу представниць слабкої статі. Очевидно, що жінки, з одного боку, чутливо реагують на різні зміни у суспільстві, з іншого боку, є такими собі маріонетками у руках чоловічого соціуму. Саме ця ідея є стрижневою у творі і послідовно реалізується у ході розгортання наративу.

Отже, сюжет вище зазначеної комедії, концентрується навколо родини сера Джона Вордлі (SirJohnWordly) та його трьох доньок Беллафронт (Bellafront), Кейт (Kate) та Люсиди (Lucida). Події відбуваються під час подвійного весілля двох старших доньок сера Вордлі. Основною метою батька було одружити дітей із матеріально спроможними кандидатами, забезпечивши собі заможне майбутнє. Тож, голова родини опікується не особистим щастям доньок, а власними меркантильними інтересами. Він вважає жінку річчю, яку можна навіть «продати»: «Her portion is four thousand...this is the day that sells her, and she must come forth like my daughter and your wife» (Field, 2013). Доньки сприймають такий стан речей як належне і тому не пручаються чоловічому слову: «Alas! I was enforc'd; first by the threats of a severe father, that in his hand did gripe my fortunes: next to that, the fame of your neglect and liberal-talking tongue, which bred my honour an eternal wrong» (Field, 2013).

Тобто, чоловіки визначають долю прекрасної статі так само як вітер визначає напрямок обертання флюгера. Важливо, що доньки сера Джона Вордлі готові підкорятися волі не лише батька, але й інших чоловіків. Цим автор підкреслює комічність ситуації та увиразнює мінливість жінок. Свого часу

улюблений чоловік Беллафронт на ім'я Скадмор (Scudmore) визначає усе жіноцтво як: «The cause of future and original sin» (Field, 2013), переносячи це ставлення на свою кохану. Вона, у свою чергу, легко пробачає його та біжить з ним з власного весілля, яке її отець планував з графом Фредеріком (Count Frederick). Тож, мінлива жінка віддає себе під владу свого коханого, тепер вже нехтуючи волею батька. Водночас, граф Фредерік, залишивсь без дружини, довго не вагаючись, пропонує піти під вінець наймолодшій доньці Люсіді. Вона, засліплена коханням до нього, погоджується, не дивлячись на те, що для графа вона є лише засобом уникнути зайвих витрат та зберегти свою репутацію.

Як бачимо, слабка стать покірно зносить усі знущання та пасивно реагує на будь-які образи з боку чоловічого суспільства. Наприклад, в одному з фрагментів герой Капітан Поутс (Captain Powts) оббріхує середню доньку Кейт (Kate), принижує її честь та гідність заради власних амбіцій: «Know, all my beloved brethren (I speak it in the face of the congregation), this woman I have lain with» (Field, 2013). Ця неправда мала відвернути легковажних чоловіків від дівчини та надати можливість капітану самому одружитись із Кейт. Він частково досягає своєї мети, адже Стрендж (Strange), який за волею сера Вордлі мав одружитись із Кейт, поспіхом кидає її через це хибне твердження. При цьому Кейт відмовляє Капітану Поутсу та погоджується на пропозицію Невіла (Nevill), який стверджує: «Mistress Kate, I kept you for myself» (Field, 2013). Отже, знову жінка опиняється у повній залежності як від чоловічої волі, так і від соціальних приписів тогочасся.

Очевидно, що за законами жанру комедії ряд гумористичних ситуацій, у центрі уваги яких опиняються жінки, завершується у творі Н. Філда щасливим фіналом. Усі головні героїні влаштовують свої долі із коханими, прощаючи їм наклепи та недостойну поведінку. Таким чином, стає очевидним, що заголовок має номінативну, інформативну та рекламну функції, натякає на ймовірний перебіг подій у творі та привертає увагу консервативного реципієнта.

Література:

- [1] Арнольд, И. В. (1978). Значение сильной позиции для интерпретации художественного текста. *Иностранные языки в школе*, 4, 23-31. <https://mybiblioteka.su/tom3/6-14197.html>.
- [2] Васирина, К. М. (2005). Специфіка репрезентації жіночого образу в англійській кримінальній памфлетистиці XVI ст. (крізь призму гендерного підходу). *Ренесансні студії*, 10, 69-84.
- [3] Кржижановский, С. (1931). *Поэтика заглавий*. Никитинские субботники.
- [4] Ніколова, О. О., & Васирина, К. М. (2012). *Теорія Літератури*. Запорізький національний університет.
- [5] Тураева, З. М. (1986). *Лингвистика текста: структура и семантика: учебное пособие*. Просвещение.
- [6] Field, N. (2013). *A Woman is a Weathercock*. <https://www.gutenberg.org/files/41930/41930-h/41930-h.htm#>.
- [7] Murphy, M. (2012). Renaissance Women and Patriarchal Oppression. *Was there a gender revolution in the seventeenth century?* <http://arts.brighton.ac.uk/projects/brightonline/issue-number-three/was-there-a-gender-revolution-in-the-seventeenth-century>.
- [8] Weathercock. (n. d.). *Cambridge Dictionary.com dictionary*. Retrieved August 03, 2021, from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/weathercock>.

ARTS**РОЗВИТОК ВОКАЛЬНИХ ДАНИХ УЧНІВ БАНДУРИСТІВ ДМШ**

Вільгуцька О. С.,

викладач-методист,

Заслужений працівник культури України

Львівська державна дитяча музична школа № 1

ім. А. Кос-Анатольського

м. Львів, Україна

Мова бандури не потребує перекладу! Бандура і пісня – нерозлучні дві сестри. Ідуть вони поруч століттями... Срібна струна і срібномовне слово промовляють освідчення в найдорожчому – в любові до землі, до матері, до України! Слухаєш пісню і ніби долаєш її віковий шлях від народження до сьогодення, читаєш її долю. А пісня все йшла по білому світу від серця матері до сердець людських (Ростовський, 1997). І сприяла пісні на тому шляху – бандура!

Мистецтво бандуриста є синтетичним за самою основою. Специфіка його зумовлена вимогами органічного поєднання гри на бандурі з власним співом, який являє собою своєрідний «моноансамбль». Саме тому проблема професійного володіння художнім «моносинтезом», формування механізму фахового виконання набуває особливого значення у формуванні бандуриста виконавця. Узгодженість та єдність всіх елементів у їх взаємозв'язку, завдяки чому, виникає можливість яскравого і цілісного відтворення ідейно-художнього задуму твору, є основними ознаками художнього синтезу. При виконанні твору бандуристом, виникає неповторний художній ефект, який значною мірою зумовлений моноансамблевістю. Моноансамблевість це – єдність розуміння і оцінки твору, єдність творчого задуму, що його реалізує виконавець, що робить

досяжним варіювання музичних нюансів прийомів гри живого інтонування в процесі виконання.

В контексті складної професійної роботи на уроках вокалу з учнями бандуристами, доречно нагадати думку відомого фахівця, педагога, методиста Н. Л. Гродзинської, що, працюючи з ними, дуже важливим є те, «що співати, як співати і навіщо», тому необхідно «вчити дітей в запас, а не на потребу. Голос дитини може розвиватись правильно лише тоді, коли використовується природа його сьогодні, а не завтрашнього дня. Перемагати природу дитини слід не швидкісними, а розумними методами. Краще повільний, але міцний розвиток природи, ніж швидкісний, який скоро відцвітає. Молоду природу необхідно зміцнювати, а перенапружувати завжди шкода» (Рихлюк, 2011). Зміст цих слів, з мого погляду, є щирою заповіддю для тих, хто присвятив себе роботі з дітьми. Якщо викладач буде нехтувати основними дидактичними принципами, а саме доступністю, послідовністю, систематичністю, наочністю, свідомістю, то це може привести до складних порушень у голосових даних учня. Отже, вчити дитину бачити, розуміти, відчувати серцем прекрасне, розуміти і виконувати музику, саме для цього необхідно виховання почуттів. Дуже важливий початковий період, який повинен проходити в обстановці щирості, сердечності, створенням краси. Адже все, що дає дитині естетичну насолоду, має чудодійну силу. Кожен хто працює з дітьми повинен думати про їхнє майбутнє (Кузь та ін., 1995). Вокальне мистецтво вимагає від викладача знання елементарних теоретичних положень і фізіологію співочого процесу, артистичного горіння, духовного піднесення. Викладацький метод педагога з вокалу складається з трьох основних факторів: а) словесне пояснення, яке має бути грамотним, конкретним і зрозумілим; б) показ голосом має бути домінуючим, якісним і правильним; в) підбір відповідного навчального репертуару, який повинен відповідати ступеневі вокальної підготовки і можливостей учня (Стахевич, 2002).

Основним навчальним матеріалом, на якому відбувається процес розвитку виховання голосу, є репертуар. Під час вивчення твору у дитини розвивається

увага, пам'ять, стає більш гострим сприйняття на слух. Вивчення твору – це складний процес, у якому переплітаються музичні і педагогічні проблеми. Адже дитячий голос крихкий і вразливий, тому до кожної дитини слід підходити індивідуально, оскільки її організм постійно росте, змінюється психологія. Розвинутий музичний слух – важлива умова для музично співоцького розвитку дитини. Навчання юного співака – є складним і відповідальним. Існують основні методичні настанови навчання співу:

- 1) співати можна дозволити тільки здоровій дитині;
- 2) не можна співати форсованим звуком, слід уникати напруження, категорично відмовитись від крику і шепотіння;
- 3) вивчати пісню півголосом на півдиханні, але завжди у високій позиції;
- 4) важливо систематично працювати над правильним співоцьким диханням;
- 5) досягнення чистої звуковисотної інтонації; 6) для досягнення творчого успіху важливе значення має вірна постановка голосу юного бандуриста;
- 7) для виразності співу велике значення має культура вокального мовлення;
- 8) перед кожним вокальним заняттям необхідне розспівування
- 9) особливий аспект мистецтва співака-бандуриста складає міміка та пантоміміка (Броннікова, 2005).

Також ще одним з методів виховання бандуриста-співака є метод, при якому учень привчається уявити почути звук внутрішньо, а потім виконати. Провідна роль попередніх слухових уявлень у виконавському процесі є незаперечною. Але слід пам'ятати про те, що бандура сама по собі збагачує слухові уявлення виконавця. Саме інструмент бандура і специфіка мистецтва бандуриста полягає в співі з інструментальним супроводом, що дозволяє видобувати вже занотовані звуки й співзвуччя без їх точного попереднього уявлення. Усі ми знаємо, що основою музики є мелодія, яка включає в себе декілька музичних елементів: мелодичний малюнок, тембр, інтонація, спосіб виконання, мелодичні обернення. Мелодія – це музична думка, це процес руху в

часі, який має логічну послідовність музичних інтонацій. Необхідність чути і контролювати одночасно інструментальну і вокальну партії, а особливо ті елементи партії бандури, які неможливо відтворити голосом, сприяє розвитку музичного, зокрема ладо - гармонічного слуху. І цю обставину слід враховувати під час навчання. Юний бандурист під час ознайомлення з пісню, спочатку грає мелодію на бандурі, готуючись потім наспівати, водночас він звертає увагу на супровід, що впливає на характер твору і при допомозі викладача, дає йому можливість уявити собі цілісний художній образ твору. Також цілком прийнятним методом розвитку слуху бандуриста-співака є початкове копіювання голосом мелодії, але це може гальмувати подальше вивчення твору, оскільки учень, поєднуючи гру і спів, ще не засвоївши, як слід вокальну партію, часто втрачає слуховий контроль над співом. Отже губиться ініціатива внутрішнього слуху. Уявлення внутрішнім слухом інструментальної партії це не тільки передумова її вивчення, це мета, яка досягається за допомогою настирливого, постійного вслуховування того, що граєш. Твір можна вважати вивченим лише тоді, коли слухові уявлення передують руховим процесам. Обраний твір має захоплювати учня своїм художнім змістом і приносити високу естетичну насолоду. Отже, важливо, щоб обидві складові вокальна і інструментальна партії повністю відповідали виконавським можливостям учня. К. С. Станіславський говорив: «Виконавець повинен віртуозно володіти своєю увагою, своїм внутрішнім слухом» (Рихлюк, 2011). Одночасна гра і спів дещо можуть погіршувати умови співу. Виконавські рухи, які потрібні за логікою інструментальної партії, можуть не відповідати логіці співоцькій, тому за цим слід стежити, щоб не трапилось їх рефлексивної зміни.

Для досягнення «моносинтезу» правильна постановка інструменту, посадка учня, раціональна економія м'язової енергії під час гри, вдало підібраний репертуар, зняття зайвого напруження набувають особливого значення. Отже одним з головних завдань співака-бандуриста, що повстає при вивченні і

засвоєнні вокально-інструментального твору, є взаємне узгодження партій голосу та інструмента (Колодуб, 1995).

Сучасний рівень розвитку бандурного мистецтва, унікальність та специфіка якого полягає в поєднанні вокального і інструментального виконання вимагає від молодих виконавців наявності особливих вмінь, які стосуються їхньої творчої діяльності. Викладач сьогодення повинен вміти вміло поєднати різні форми і методи, щоб дати дитині усвідомлення власної неповторності, унікальності, впевненості в своїх силах, поряд з сценічною культурою, витримкою, а також виконавською майстерністю.

Отже, мистецтво гри на бандурі характеризується стрімким розвитком, в основі якого є виховання професійного бандуриста. Саме використання новітніх технологій, методів, удосконалення інструмента, створення високохудожнього репертуару – це процеси, які сприяють мистецькому зростанню бандурного виконавства в контексті сучасного утвердження державності України. Адже бандура з притаманним їй звучанням є своєрідним музичним символом української нації!

Література:

- [1] Кузь, В. Г., Руденко, Ю. Д., & Гобко, О. Т. (1995). *Українська педагогіка і духовність*. Умань.
- [2] Броннікова, Н. (2005). Мистецтво виконання на бандурі. *Шкільний світ*, 40 (312), 13-20.
- [3] Ростовський, О. Я. (1997). Концепція музичного виховання школярів на основі української національної культури. *Художня освіта і проблеми виховання молоді*. ІЗМН, 34-40.
- [4] Рихлюк, Л. (2011). *Методика навчання гри на бандурі*. ПрАТ Волинська обласна друкарня.
- [5] Колодуб, І. С. (1995). *Питання теорії вокального мистецтва: Посібник до курсу історії та теорії вокального мистецтва*. Промінь.

[6] Стахевич, О. Г. (2002). *Основи вокальної педагогіки*. Харків-Суми.

NGO “SCIENCE AND EDUCATION WITHOUT BOUNDARIES”

Key Tendencies in Academic Research

Conference Proceedings of the 1st International Conference

August 20, 2021

Auckland, New Zealand

2021